

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Metodické doporučení pro zprostředkování mezinárodního osvojení do ciziny

účinnost od: 1. 7. 2020

datum vydání: 30. 3. 2020

zpracoval: Oddělení mezinárodních adopcí a oddělení psychologů
Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí

č. j.: UMPOD-K0020/20-1

PID: UMODX00D8JQA

Seznam zkratk a zkratkových slov

V textu jsou používány následující zkratky a zkratková slova:

ČR	–	Česká republika
EU	–	Evropská unie
Haagská úmluva	–	haagská Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení z 29. května 1993 (publikována v č. 43/2000 Sb. m. s.)
Matching letter	–	oznámení o výběru konkrétních žadatelů o osvojení pro konkrétní dítě
Pěstouni	–	pěstouni na přechodnou dobu
Poradní sbor	–	Poradní sbor Úřadu pro náhradní rodinnou péči
PPPD	–	pěstounská péče na přechodnou dobu
Správní řád	–	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
Úřad	–	Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí
ZOSPOD	–	zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
OZ	–	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
žadatel	–	žadatel o osvojení dítěte z ČR

1 Právní východiska mezinárodního osvojení

Zprostředkovat osvojení dítěte z ČR do ciziny je oprávněn pouze Úřad, který je ústředním orgánem podle Haagské úmluvy.

V ČR je důsledně uplatňován princip subsidiarity – podpůrnosti mezinárodního osvojení plynoucí z čl. 21 odst. b) Úmluvy o právech dítěte.

Vhodná rodina je hledána v souladu s § 24 ZOSPOD příslušnými krajskými úřady. Pokud je ze všech okolností zřejmé, že dítěti nelze zprostředkovat pěstounskou péči, osvojení v ČR, nebo nelze předpokládat, že by v budoucnu mohla převzít dítě osoba dítěti příbuzná nebo jemu blízká, zpřístupní příslušný krajský úřad spisovou dokumentaci dítěte Úřadu, a to v zákonem uvedené lhůtě. Úřad následně pro dítě hledá vhodnou osvojitelskou rodinu v zahraničí.

2 Osvojitelnost dítěte

2.1 Obecně

Předpokladem osvojení je takový vztah mezi osvojitelem a osvojencem, jaký je mezi rodičem a dítětem, nebo že tu jsou alespoň základy takového vztahu. Osvojení nezletilého musí být v souladu s jeho zájmy.

Osvojitelem se může stát pouze zletilá a svéprávná osoba, zaručuje-li svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvody a pohnutkami, které ji vedou k osvojení, že bude pro osvojované dítě dobrým rodičem. Zdravotní stav osvojitele nebo obou osvojitelů nesmí omezovat péči o osvojené dítě ve značné míře.

Osvojitelem se mohou stát manželé nebo jeden z manželů. Výjimečně může osvojit i jiná osoba. Jako společné dítě mohou dítě osvojit pouze manželé. Osvojení páry stejného pohlaví se nepřipouští.

Mezi osvojitelem a osvojencem musí být zachován přiměřený věkový rozdíl, tento by zpravidla neměl být menší než šestnáct let.

Osvojením má mezi osvojencem a osvojitelem vzniknout vztah stejný jako mezi rodiči a dětmi – tedy i věkový rozdíl má odpovídat přirozenému věkovému rozdílu mezi rodiči a dětmi.

Zprostředkování osvojení se provádí pouze v případě, že dítě je osvojitelné podle českého práva, tedy pokud:

- a) rodiče dítěte dali souhlas s osvojením dítěte neznámými osvojiteli¹,
- b) soud rozhodl v souladu s OZ o tom, že k osvojení není třeba souhlasu rodičů²,
- c) rodiče zjevně nemají o dítě zájem a není proto třeba jejich souhlasu³,
- d) rodiče dítěte nejsou známi,
- e) jedná se o osiřelé dítě bez dalších příbuzných.

¹ § 809 a násl. OZ.

² § 818 a násl. OZ.

³ § 819 ve spojení s § 821 OZ.

2.2 Souhlas rodičů s osvojením dítěte (§ 809 a násl. OZ)

K osvojení je třeba souhlasu rodičů osvojovaného dítěte. Souhlas dává rodič osobním prohlášením vůči soudu. Je-li souhlas vázán na splnění podmínky nebo je-li časově omezený, nepřihlíží se k němu. Dříve, než se rodič vyjádří, soud ho řádně poučí o podstatě a důsledcích prohlášení souhlasu a o podstatě osvojení. Matka osvojovaného dítěte může dát souhlas k osvojení nejdříve šest týdnů po narození dítěte. Otec osvojovaného dítěte může dát souhlas k osvojení i před uplynutím této doby, nejdříve však po narození dítěte.

Po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy byl dán souhlas k osvojení, se pozastavuje výkon práv a povinností vyplývajících z rodičovské odpovědnosti, soud jmenuje poručníkem osvojovaného dítěte orgán sociálně-právní ochrany dětí, ledaže byl poručník jmenován již dříve (§ 825 OZ).

2.3 Osvojení bez souhlasu rodiče (§ 818 OZ)

Souhlas rodiče osvojovaného dítěte není k osvojení třeba, pokud rodič:

- a) byl zbaven rodičovské odpovědnosti a zároveň práva dát souhlas k osvojení,
- b) není schopen projevit svou vůli nebo rozpoznat následky svého jednání nebo je ovládnout, nebo
- c) se zdržuje na neznámém místě a toto místo se nepodaří soudu v součinnosti s dalšími orgány veřejné moci zjistit ani při vynaložení potřebné pečlivosti.

V případě, že byl rodič zbaven rodičovské odpovědnosti a zároveň práva dát souhlas k osvojení (tj. v případě, není-li tu žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu), vyžaduje se k osvojení souhlas poručníka. Každé rozhodnutí poručníka v nikoli běžné záležitosti týkající se dítěte (např. souhlas s osvojením) musí být schváleno soudem (§ 934 OZ), a to tak, že buď soud předem uvolí k tomu, že poručník udělí souhlas, případně soud následně schválí právní jednání (udělení souhlasu s osvojením) poručníka. Poručník může udělit souhlas k osvojení bez určení pro určitou osobu osvojitele.

V případech, kdy rodič není schopen projevit svou vůli nebo rozpoznat následky svého jednání nebo je ovládnout, nebo se zdržuje na neznámém místě a toto místo se nepodaří soudu v součinnosti s dalšími orgány veřejné moci zjistit ani při vynaložení potřebné pečlivosti, vyžaduje se k osvojení souhlas opatrovníka, kterého k tomu účelu jmenuje soud. Po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy byl dán souhlas k osvojení, se pozastavuje výkon práv a povinností vyplývajících z rodičovské odpovědnosti, soud jmenuje poručníkem osvojovaného dítěte orgán sociálně-právní ochrany dětí, ledaže byl poručník jmenován již dříve (§ 825 OZ).

2.4 Nezáměr rodiče o dítě (§ 819 a násl. OZ)

K osvojení dále není třeba souhlasu rodiče, který zjevně nemá o dítě zájem. Rodič zjevně nemá o dítě zájem, neprojevuje-li soustavně o dítě opravdový zájem, a tím trvale zaviněně porušuje své povinnosti rodiče. Má se za to, že nezáměr o dítě je zjevný, trvá-li alespoň tři měsíce od posledního projeveného opravdového zájmu. Nelze-li však v chování rodiče spatřovat hrubé porušování jeho povinností, je třeba, aby byl orgánem sociálně-právní ochrany dětí poučen o možných důsledcích svého chování a aby od takového poučení uplynuly alespoň tři měsíce. Orgán sociálně-právní ochrany dětí je povinen poskytnout rodiči nejpozději po tomto poučení poradenství a pomoc.

Soud rozhoduje ve zvláštním řízení, je-li, nebo není-li třeba k osvojení souhlasu rodiče. Rozhodne-li soud, že k osvojení není třeba souhlasu obou rodičů, je k osvojení zapotřebí souhlasu opatrovníka, kterého soud k tomuto účelu jmenuje. Dříve než dá opatrovník souhlas, zjistí všechny rozhodné skutečnosti týkající se osvojovaného dítěte a jeho rodiny, které by mohly mít vliv na

rozhodnutí o osvojení. Opatrovník může udělit souhlas k osvojení bez určení pro určitou osobu osvojitele.

Po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy byl dán souhlas k osvojení, se pozastavuje výkon práv a povinností vyplývajících z rodičovské odpovědnosti; soud jmenuje poručníkem osvojovaného dítěte orgán sociálně-právní ochrany dětí, ledaže byl poručník jmenován již dříve (§ 825 OZ).

2.5 Rodiče dítěte nejsou známi nebo se jedná o osiřelé dítě

Může nastat situace, kdy rodiče dítěte nejsou známi (zpravidla se bude jednat o děti umístěné v tzv. babyboxu), případně zemřeli.

Není-li tu žádný z rodičů, který má a vůči dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, jmenuje soud dítěti poručníka (§ 928 OZ). Případný souhlas s osvojením pak uděluje poručník. Jedná se o rozhodnutí poručníka nikoli v běžné záležitosti týkající se dítěte.

2.6 Souhlas dítěte s osvojením

K osvojení je vždy také třeba souhlasu dítěte (§ 805 OZ). Dosáhne-li osvojované dítě alespoň dvanácti let, je třeba vždy jeho osobního souhlasu, ledaže je mimo jakoukoli pochybnost, že by byl postup požadující osobní souhlas osvojovaného dítěte v zásadním rozporu se zájmy dítěte, nebo že dítě není schopno posoudit důsledky souhlasu. Dříve než se osvojované dítě vyjádří, soud je řádně poučí o účelu, obsahu a důsledcích souhlasu s osvojením (§ 806 OZ).

Nedosáhne-li dítě věku alespoň dvanácti let, je třeba, aby byl jmenován také opatrovník, který uděluje za dítě souhlas s osvojením (§ 807 OZ). Opatrovníkem soud zpravidla jmenuje orgán sociálně-právní ochrany dětí. Pro budoucí právní jistotu a z hlediska ochrany zájmů dítěte se souhlas za dítě uděluje až ve vztahu ke konkrétním osvojitelům. Dříve, než dá opatrovník souhlas, zjistí všechny rozhodné skutečnosti, které ho povedou k závěru, že osvojení bude v souladu s nejlepšími zájmy dítěte.

K tomu, aby mohl opatrovník relevantně zjistit a vyhodnotit okolnosti potřebné pro udělení souhlasu, je v rámci mezinárodního osvojení proces nastaven tak, aby bylo možno souhlas udělit v době nejdříve po šesti měsících od umístění dítěte v přijímajícím státě a po obdržení prvních tří zpráv o vývoji dítěte zaslaných Úřadem.

3 Evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli

3.1 Zařazení do evidence žadatelů

Žadatelé se s žádostí o zařazení do evidence (příloha č. 1) obracejí na Úřad prostřednictvím ústředního orgánu nebo pověřené organizace přijímajícího státu, která od Úřadu obdrží povolení ve smyslu čl. 12 Haagské úmluvy.

Žádost o zařazení do evidence musí obsahovat obecné náležitosti žádosti podle správního řádu a zvláštní náležitosti podle ZOSPOD. Jako přílohy žádosti musejí žadatelé předložit:

1. schválení žádosti o osvojení – schválení musí být provedeno příslušným orgánem přijímajícího státu, musí obsahovat výslovné určení, že žadatelé jsou vhodní a způsobilí

k osvojení podle práva přijímajícího státu⁴ a musí obsahovat i charakteristiku dětí, o které jsou schopni žadatelé kvalifikovaně pečovat⁵,

2. rodné listy žadatelů⁶,
3. doklady o státním občanství žadatelů⁷,
4. doklad obdobný opisu z evidence Rejstříku trestů vydaný ve státech, ve kterých se žadatel a další osoby žijící s ním ve společné domácnosti starší 15 let, zdržovali nepřetržitě déle než 3 měsíce v době od dovršení 15 roku věku do podání žádosti – doklad o bezúhonnosti žadatelů, ne starší tří měsíců⁸,
5. oddací list žadatelů⁹,
6. zprávu o sociálním šetření (home study) – vypracovanou k tomu oprávněným sociálním pracovníkem, ne starší jednoho roku (příloha č. 2B)¹⁰,
7. zprávu o posouzení osobnosti – vypracovanou psychologem, včetně vyšetření se zaměřením na odhalení případné psychopatologie, ne starší jednoho roku (příloha č. 2A)¹¹,
8. zprávu o zdravotním posouzení žadatelů – vypracovaná praktickým (všeobecným, rodinným, obvodním apod.) lékařem, ne starší šesti měsíců (příloha č. 3, část A), vypracovaná žadateli (příloha č. 3, část B)¹²,
9. doklad o zaměstnání žadatelů ne starší 6 měsíců¹³,
10. doklad o příjmech žadatelů¹⁴,
11. souhlas žadatelů s prováděním kontrol dítěte v dobách stanovených Úřadem (příloha č. 4)¹⁵,
12. vyplněný dotazník pro žadatele o osvojení (příloha č. 5)¹⁶,
13. fotodokumentaci – preferovaná je elektronická podoba (ve formátech a na technických nosičích přijímaných Úřadem¹⁷), obsahově zaměřená na představení žadatelů, případně jejich dětí a dalších členů domácnosti, bytových podmínek, nejbližší rodiny nebo přátel, počet fotografií by neměl přesáhnout 20 snímků¹⁸, představení může usnadnit i připojený videosoubor (opět ve formátech a na technických nosičích přijímaných Úřadem), kde se představí žadatelé, případně další členové domácnosti v libovolné podobě, toto video by nemělo přesáhnout 5 minut. Ve fotodokumentaci nebo jiném materiálu pro dítě by neměla figurovat slova jako: “máma, táta, tvůj sourozenec, tvůj pokoj” apod. Materiály by měly respektovat přípravu dítěte, kdy je připravováno na návštěvu, a fakt, že se interakce nemusí vydařit.

⁴ Čl. 5 písm. a) Haagské úmluvy.

⁵ § 21 odst. 5 písm. a) ZOSPOD.

⁶ Čl. 15 Úmluvy; § 22 odst. 3 písm. c) ZOSPOD.

⁷ § 21 odst. 5 písm. b) ZOSPOD.

⁸ § 21 odst. 5 písm. c) d), ZOSPOD, ve spojení s § 27 odst. 1 písm. e) a § 27 odst. 3 ZOSPOD.

⁹ § 22 odst. 3 písm. c) ZOSPOD.

¹⁰ § 21 odst. 5 písm. f) ZOSPOD.

¹¹ § 22 odst. 3 písm. b) ZOSPOD.

¹² § 21 odst. 5 písm. e) ZOSPOD.

¹³ § 21 odst. 5 písm. f) ZOSPOD.

¹⁴ § 21 odst. 5 písm. f) ZOSPOD.

¹⁵ Čl. 20 Haagské úmluvy.

¹⁶ § 22 odst. 3 písm. c) ZOSPOD.

¹⁷ Přehled formátů a technických nosičů je dostupný na <https://www.umpod.cz/urad/e-podatelna/>.

¹⁸ § 22 odst. 3 písm. c) ZOSPOD.

Jako přílohy se předkládají originály dokumentů nebo ověřené kopie originálních dokumentů. Všechny přílohy žádosti, které jsou veřejnými listinami,¹⁹ je třeba opatřit předepsanými ověřenými.²⁰ Pro použití v ČR musí být taková listina opatřena vyšším ověřením (superlegalizací) zastupitelského úřadu ČR, který je akreditován pro stát, jehož orgán listinu vystavil. Superlegalizace zastupitelským úřadem ČR následuje po vyšším ověření listiny příslušnými orgány a ministerstvem zahraničních států, na jehož území byla veřejná listina vydána.

Superlegalizace není vyžadována v případě veřejných listin vydaných ve státě:

- a) který je smluvní stranou haagské Úmluvy o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin ze dne 5. října 1961 (publikována v č. 45/1999 Sb.)²¹; v takovém případě bude veřejná listina opatřena apostilou,
- b) se kterým má ČR uzavřenu dvoustrannou smlouvu, která upravuje problematiku vzájemného uznávání veřejných listin; v takovém případě se použije pravidel této mezinárodní smlouvy.

Pro listiny, které spadají do rozsahu působnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/1191 ze dne 6. července 2016 o podpoře volného pohybu občanů zjednodušením požadavků na předkládání některých veřejných listin v Evropské unii a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012, se použije přednostně toto nařízení.

Žádost o zařazení do evidence žadatelů o osvojení včetně příloh musí být předložena v českém jazyce. V případě, že dokumenty, které jsou součástí žádosti, ani sama žádost nejsou v českém jazyce, musí být předložen jejich originál, či ověřená kopie originálního dokumentu, opatřený originálem ověřeného českého překladu, ledaže je s ústředním orgánem nebo pověřenou organizací přijímajícího státu dohodnuto jinak. Náklady na překlady dokumentů nesou žadatelé.

Veškeré informace výše uvedené jsou zpracovávány v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (zejména s čl. 5 a 6).

Dnem doručení žádosti Úřad zahájí řízení o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli. O přijetí žádosti Úřad informuje ústřední orgán nebo pověřenou organizaci přijímajícího státu. Úřad je povinen rozhodnout ve věci v souladu s ustanovením § 64 odst. 2 ZOSPOD.

V případě, že žádost neobsahuje veškeré náležitosti, Úřad řízení přeruší (§ 64 správního řádu) a vyzve žadatele k doplnění chybějících dokladů či údajů. Pro doplnění Úřad stanoví lhůtu a v případě, že žadatelé nesplní povinnost jim takto uloženou ve stanovené lhůtě, Úřad řízení zastaví (§ 66 správního řádu) a žadatele do evidence nezařadí. Usnesení o přerušení řízení se doručuje žadatelům do vlastních rukou. Pokud se tímto způsobem nepodaří písemnost doručit, ustanoví Úřad žadatelům v souladu s § 32 odst. 2 písm. d) správního řádu opatrovníka, kterému bude písemnost doručena namísto žadatelů. Ústřední orgán nebo pověřená organizace přijímajícího státu jsou o vydání usnesení a jeho obsahu Úřadem informováni.

Jakmile jsou Úřadem opatřeny podklady pro vydání rozhodnutí, Úřad informuje žadatele a stanoví jim 15denní lhůtu pro vyjádření. To se netýká žadatelů, pokud se jejich žádosti v plném rozsahu vyhovuje.

Rozhodnutí o zařazení, případně o nezařazení, do evidence se doručuje žadatelům do vlastních rukou. Pokud se tímto způsobem nepodaří písemnost doručit, ustanoví Úřad žadatelům v souladu

¹⁹ Veřejná listina je listina, kterou za veřejnou listinu považuje zákon (§ 12 odst. 1 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, v platném znění).

²⁰ § 12 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, v platném znění.

²¹ Přehled smluvních států je dostupný na <https://www.hcch.net/en/instruments/specialised-sections/apostille>.

s § 32 odst. 2 písm. d) správního řádu opatrovníka, kterému bude písemnost doručena namísto žadatelů. Ústřední orgán nebo pověřená organizace přijímacího státu jsou o vydání rozhodnutí a jeho obsahu Úřadem informováni. Rozhodnutí se doručuje v českém jazyce. Žadatelé mají lhůtu 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí pro podání odvolání (§ 83 správního řádu). Odvolání se podává k Ministerstvu práce a sociálních věcí prostřednictvím Úřadu.

S podáním žádosti není spojena žádná poplatková povinnost.

Žadatelé mají po pravomocném zařazení do evidence povinnost sdělovat Úřadu prostřednictvím ústředního orgánu či pověřené organizace v jejich zemi, která Úřadu postoupila jejich žádost, všechny změny rozhodné pro zprostředkování osvojení, a to do 15 dnů ode dne, kdy takové změny nastanou. Rozhodné změny postačuje oznámit e-mailem právníkovi Úřadu, který si v případě potřeby vyžádá písemné potvrzení změny. V případě neoznámení rozhodných změn, Úřad žadatele může vyřadit z evidence vhodných žadatelů dítěte z ciziny.²²

Přílohy, které jsou součástí žádosti o zařazení do evidence žadatelů o osvojení, musejí být ústředním orgánem nebo pověřenou organizací přijímacího státu v průběhu zprostředkování osvojení pravidelně (jednou za rok) řádně aktualizovány. Žádost je poprvé aktualizována rok od data právní moci zařazení žadatelů do evidence žadatelů vhodných osvojit dítě z ČR. Další roky je aktualizace požadována vždy rok od data doručení předchozí aktualizace. Pokud Úřad nestanoví jinak, je při aktualizaci příloh třeba předložit přílohy č. 4, 6, 7, 8, 9 a 10. U příloh č. 6, 7 a 9 stačí, pokud ústřední orgán nebo pověřená organizace písemně potvrdí, že během uplynulého období nedošlo k podstatným změnám, pokud Úřad nevyzve k předložení úplné aktualizace příslušného dokumentu. V případě nedodání aktualizace do 3 měsíců od první výzvy k aktualizaci požádá právník Úřadu ústřední orgán či pověřenou organizaci k dodání dokumentů podruhé. Zároveň zašle výzvu na adresu žadatelů se lhůtou 3 měsíců pro doplnění. Pokud i přesto nejsou dokumenty Úřadu doručeny, Úřad zahájí řízení o vyřazení žadatelů z evidence vhodných osvojit dítěte z ČR.²³

3.2 Posouzení dokumentace žadatelů psychology Úřadu

Nezbytnou součástí žádosti žadatelů je posouzení žadatelů z psychologického hlediska. Tato zpráva musí být vypracována psychologem. Je vhodné, aby tento psycholog měl zkušenosti z oblasti náhradní rodinné péče. Zpráva nesmí být starší více než 1 rok.

Ke kvalitnímu posouzení žadatelů je nutné věnovat se mnohým psychologickým oblastem, a proto je zapotřebí použít několik psychologických metod a nástrojů. Osnova a popis jednotlivých bodů požadované psychologické zprávy včetně doporučených psychodiagnostických metod je popsán v příloze č. 2A.

Psycholog Úřadu vyhodnocuje psychologickou a sociální zprávu žadatelů (osnova uvedena v příloze č. 2B). Na základě tohoto vyhodnocení psycholog Úřadu doporučuje vyhovět či nevhovět žádosti žadatelů a formuluje obecná doporučení, k jakému dítěti je vhodné žadatele párovat.

3.3 Druhá/následná žádost o osvojení

Žadatelé se mohou rozhodnout požádat o osvojení dalšího dítěte z evidence dětí Úřadu, pro které je vhodné mezinárodní osvojení poté, co jim je na základě tuzemského rozhodnutí předáno dítě do péče před osvojením a dříve, než je dítě v přijímací zemi pravomocně osvojeno. Pak není třeba, aby opětovně podávali novou žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli.

²² § 25 odst. 4 písm. b) bod 2 ZOSPOD.

²³ § 46 správního řádu.

V takovém případě postačí aktualizace dokumentů, které jsou součástí původní žádosti. Pokud Úřad nestanoví jinak, je při aktualizaci příloh třeba předložit přílohy č. 4, 6, 7, 8, 9 a 10. Pokud Úřad nestanoví jinak, u příloh 6 a 7 postačí, pokud se bude aktualizace týkat pouze zhodnocení možností a připravenosti žadatelů přijmout další dítě. Může jít o vyjádření psychologa či sociálního pracovníka, který se zaměří na rodičovské kapacity žadatelů, na to, zda mají schopnosti a rezervy přijmout do rodiny další dítě, jak proběhla adaptace předchozího dítěte, a jak jejich rodina aktuálně funguje. Také je nutné zvážit, jak by mohlo reagovat jejich dítě na dalšího sourozence, zda je připravováno, situace je s ním probírána apod. Přitom nejde o další sociální šetření nebo další psychologické posouzení (pokud nedošlo k zásadním změnám), ale aktualizování informací prostřednictvím pohovoru.

V případě, že se žadatelé rozhodnou požádat o osvojení dalšího dítěte z evidence dětí Úřadu, pro které je vhodné mezinárodní osvojení (a to i biologického sourozence dítěte), po vydání pravomocného rozhodnutí o osvojení v přijímajícím státě, je nutno opakovaně podat žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli. Žádost o zařazení do evidence je třeba zaslat se všemi výše uvedenými přílohami žádosti, vyjma příloh č. 2, 3 a 5, pokud byly součástí spisové dokumentace předchozí žádosti o zařazení do evidence žadatelů. Zprostředkování osvojení v tomto případě může proběhnout až po pravomocném rozhodnutí o zařazení žadatelů do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli.

3.4 Vyřazení z evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli

Úřad vyřadí žadatele z evidence v souladu s § 25 odst. 4 ZOSPOD, pokud:

- a) zjistí závažné důvody, pro které nelze osvojení zprostředkovat, nebo
- b) žadatelé poruší závažným způsobem povinnost sdělovat údaje rozhodné pro evidenci (například porušení povinnosti zaslat výroční aktualizaci, či povinnost žadatelů informovat Úřad o změnách rozhodných pro zprostředkování mezinárodního osvojení), nebo
- c) o to žadatelé požádají.

K vyřazení žadatelů u evidence dochází na základě správního řízení zahájeného buď na žádost žadatelů, nebo z moci úřední i bez žádosti.

Podání žádosti o vyřazení je možné učinit v listinné podobě (originál s podpisy dle přílohy č. 10), ústně do protokolu anebo v elektronické podobě podepsané elektronickým podpisem uznávaným podle českého práva. Za podmínky, že podání je do 5 dnů potvrzeno, popřípadě doplněno způsobem uvedeným ve větě první, je možno je učinit pomocí jiných technických prostředků, zejména prostřednictvím dálnopisu, telefaxu nebo veřejné datové sítě bez použití podpisu.²⁴ O přijetí žádosti Úřad informuje ústřední orgán nebo pověřenou organizaci přijímajícího státu. Úřad je povinen rozhodnout ve věci v souladu s ustanovením § 71 odst. 3 správního řádu.

V případě zjištění důvodů dle písm. a), nebo při porušení povinnosti dle písm. b) zahájí Úřad správní řízení z moci úřední.²⁵ Žadatelům, kterým se nepodařilo zahájení řízení oznámit, ustanoví Úřad opatrovníka, kterému bude písemnost doručena namísto žadatelů, usnesení o ustanovení opatrovníka se doručuje veřejnou vyhláškou.

Rozhodnutí o vyřazení z evidence se doručuje žadatelům do vlastních rukou. Pokud se tímto způsobem nepodaří písemnost doručit, ustanoví Úřad žadatelům v souladu s § 32 odst. 2 písm. d) správního řádu opatrovníka, kterému bude písemnost doručena namísto žadatelů. Ústřední orgán nebo pověřená organizace přijímajícího státu jsou o vydání rozhodnutí a jeho obsahu Úřadem

²⁴ § 37 odst. 4 správního řádu.

²⁵ § 46 správního řádu.

informování. Rozhodnutí se doručuje v českém jazyce. Žadatelé mají lhůtu 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí pro podání odvolání (§ 83 správního řádu). Odvolání se podává k Ministerstvu práce a sociálních věcí prostřednictvím Úřadu.

4 Evidence dětí, pro které Úřad zprostředkovává mezinárodní osvojení

4.1 Obecně

Úřad vede evidenci dětí pro účely zprostředkování osvojení do ciziny. Spisová dokumentace dětí obsahuje dokumenty zpřístupněné krajským úřadem v souladu se ZOSPOD, a současně také další dokumenty zpracované Úřadem na základě zjištěných informací o dítěti.

4.2 Spisová dokumentace dítěte zpřístupněná příslušným krajským úřadem

Spisová dokumentace dítěte obsahuje aktuální podklady dle § 22 odst. 2 ZOSPOD, zejména:

1. osobní údaje dítěte²⁶,
2. údaje o sociálních poměrech dítěte, jeho rodičů, sourozenců včetně jejich aktuálního umístění, popřípadě prarodičů, včetně individuálního plánu ochrany dítěte a vyhodnocení situace dítěte²⁷,
3. zprávu o psychologickém vyšetření dítěte²⁸,
4. zprávu o zdravotním stavu a vývoji dítěte²⁹,
5. doklad o státním občanství dítěte³⁰,
6. rodný list dítěte³¹,
7. doklad, že dítě splňuje podmínky pro osvojení³²,
8. doklad prokazující zachování principu subsidiarity³³,
9. rozhodnutí příslušných orgánů o výchově dítěte, bylo-li vydáno³⁴,
10. fotografie dítěte, (v případě dětí se speciálními potřebami i videozáznam s dítětem ve formátech a na technických nosičích přijímaných Úřadem³⁵)³⁶,
11. vyjádření dítěte k možnosti zprostředkování náhradní rodinné péče zajištěné prostřednictvím nejbližší pečující osoby (vyjádření dítěte je vyžadováno s ohledem na věk dítěte a jeho rozumovou vyspělost, a to zpravidla od 6 let dítěte³⁷,

²⁶ § 21 odst. 4 písm. a) ZOSPOD.

²⁷ § 21 odst. 4 písm. c) ve spojení s § 10 odst. 3 písm. d) ZOSPOD.

²⁸ § 22 odst. 2 písm. d) ZOSPOD.

²⁹ § 21 odst. 4 písm. f) ZOSPOD.

³⁰ § 21 odst. 4 písm. b) ZOSPOD.

³¹ § 22 odst. 2 písm. d) ZOSPOD.

³² § 21 odst. 4 písm. d) ZOSPOD.

³³ § 22 odst. 9 písm. a) ZOSPOD.

³⁴ § 21 odst. 4 písm. e) ZOSPOD.

³⁵ Přehled formátů a technických nosičů je dostupný na <https://www.umpod.cz/urad/e-podatelna/>.

³⁶ § 22 odst. 2 písm. d) ZOSPOD.

³⁷ § 8 odst. 2 ZOSPOD.

12. vyjádření poručníka dítěte a pečující osoby, zda je osvojení dítěte v jeho zájmu; v případě potřeby i vyjádření dalších osob (psycholog, lékař, terapeut apod.)³⁸

Kromě výše uvedeného obsahuje spisová dokumentace dítěte vyplněný Dotazník dítěte – mezinárodní osvojení, který je buď součástí spisu postoupeného krajským úřadem, případně jeho zaslání Úřad vyžádá od zařízení nebo pěstounů na přechodnou dobu (dále jen “pěstounů”), kde je dítě umístěno.

Dotazník dítěte – mezinárodní osvojení je vždy součástí spisové dokumentace dítěte a může nahradit zdravotní zprávu dle bodu 4.

Veškeré informace výše uvedené jsou zpracovávány v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (zejména s čl. 5 a 6).

4.3 Interní posouzení Úřadem

Na základě zpřístupněných dokumentů o dítěti provádí Úřad odborné posouzení pro zprostředkování osvojení do ciziny podle § 27 ZOSPOD a čl. 16 Haagské úmluvy. To zahrnuje zejména posouzení toho, zda je dítě osvojitelné podle českého práva a psychologické posouzení úrovně tělesného a duševního vývoje dítěte, včetně jeho specifických potřeb a nároků.

Při posuzování dítěte Úřad vychází z publikace Nejlepší zájem dítěte v mezinárodním osvojení³⁹ a současně zohledňuje další aktuální standardy v této oblasti.⁴⁰

V tomto rámci psycholog Úřadu posuzuje tzv. psychosociální osvojitelnost, jde tedy o posouzení potenciální schopnosti dítěte vytvářet vztahy s novými rodinnými členy a být integrováno do nového prostředí. Úřad posuzuje oblast sociální (zejména situaci v biologické rodině, včetně aktuálních i budoucích sourozeneckých vztahů), psychologickou (emocionální a psychické potřeby, které je třeba saturovat) a lékařskou (identifikace nejlepšího způsobu péče, zejména u dětí se speciálními potřebami). Dále v rámci mezinárodní osvojitelnosti Úřad zvažuje a vyhodnocuje kapacitu dítěte přizpůsobit se rozdílnému kulturnímu a jazykovému prostředí. Cílem tohoto posuzování a následného párování dítěte s žadateli je zajištění naplnění práv a potřeb dětí a zvýšení jejich kvality života.

5 Výběr vhodných žadatelů pro dítě (matching)

5.1 Obecně

Na základě dokumentace dítěte a dokumentace žadatelů provede Úřad návrhy párování dítěte s vybranými žadateli, tzv. matching. Tyto návrhy předkládá k posouzení Poradnímu sboru. Poradní sbor doporučuje pořadí navržených žadatelů ke konkrétnímu dítěti. Poradní sbor se také vyjadřuje

³⁸ § 8 odst. 2 ZOSPOD.

³⁹ CANTWELL, Nigel: The Best Interest of the Child in Intercountry Adoption. 1st ed. Florence: UNICEF, 2014. ISBN 978-88-6522-025-2. 87 s. Dostupné též na https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/unicef%20best%20interest%20document_web_re-supply.pdf.

⁴⁰ Například Všeobecný komentář č. 14 Výboru zřízeného podle Úmluvy o právech dítěte, či manuály dobré praxe Haagské konference mezinárodního práva soukromého.

ke koncepčním otázkám a k jiné činnosti v oblasti náhradní rodinné péče. Řídí se Statutem poradního sboru a Jednacím řádem poradního sboru (dostupné z webových stránek Úřadu⁴¹).

5.2 Postup matchingu

Matching žadatelů ke konkrétnímu dítěti zajišťuje psychologické oddělení. Výběr nejvhodnějších žadatelů pro konkrétní dítě není nárokový, neexistuje pořadník žadatelů, vždy je vybíráno ze všech evidovaných žadatelů. Cílem je vybrat nejvhodnější žadatele pro konkrétní dítě.

Matching začíná ve chvíli, kdy je dítě osvojitelné a je pro něj vhodné zprostředkování mezinárodního osvojení (tzv. psychosociální osvojitelnost). Úkolem psychologického oddělení je vybrat nejčastěji troje žadatele k dítěti (případně sourozencům), kteří s největší pravděpodobností budou kompatibilní k jeho osobnostním charakteristikám, potřebám a zájmům.

Před samotným výběrem se psycholog Úřadu podrobně seznámí s celým spisem dítěte (anamnéza, sociální a zdravotní zprávy, suspektní rizika, uvažovaná prognóza, definování specifických potřeb dítěte). Na základě těchto informací získá souhrn významných charakteristik a rysů či specifických potřeb dítěte. Tímto také identifikuje relevantní kompetence a osobnostní předpoklady na straně potenciálních žadatelů, které jsou při matchingu rozhodující.

Má-li dítě již sourozence osvojeného v konkrétní zemi, Úřad upřednostňuje vzhledem k udržení sourozeneckých vazeb umístění do stejné rodiny. Není-li to možné, Úřad volí stejnou zemi, případně zemi se stejným či blízkým jazykem nebo geografickou blízkost.

Při samotném matchingu se zohledňují rodičovské kompetence, možnosti a limity žadatelů, jejich osobnostní charakteristiky a životní styl. Je přihlíženo také k perspektivě svěření biologického sourozence, variabilitě zemí původu žadatelů apod.

Poradnímu sboru jsou představeni děti i žadatelé. Poradní sbor následně doporučuje pořadí vybraných žadatelů.

5.3 Oznámení o výběru konkrétních žadatelů (matching letter) a náležitosti akceptačního dopisu

O provedeném výběru informuje Úřad příslušný krajský úřad a zašle ústřednímu orgánu nebo pověřené organizaci přijímajícího státu oznámení o výběru konkrétních žadatelů o osvojení pro konkrétní dítě, tzv. matching letter.

Matching letter obsahuje:

- a) dotazník dítěte – mezinárodní osvojení, případně také další zdravotní zprávy dítěte,
- b) psychologickou zprávu dítěte,
- c) zprávu o sociální situaci dítěte a jeho rodiny,
- d) důvod, na jehož základě je dítě osvojitelné,
- e) fotografii dítěte, v opodstatněných případech datový nosič s videem dítěte,
- f) v některých případech může obsahovat celkové vyjádření psychologa Úřadu nebo nabídku online nebo telefonického hovoru k dotazům žadatelů.

V případě, že po důkladném zvážení mají žadatelé zájem o seznámení se s dítětem, jsou povinni tuto skutečnost neprodleně sdělit Úřadu prostřednictvím originálu tzv. akceptačního dopisu, nejpozději však do 60 dnů od obdržení matching letter, jež bude žadateli vlastnoručně podepsán

⁴¹ <https://www.umpod.cz/osvojeni/dokumenty-ke-stazeni/>

a předán prostřednictvím ústředního orgánu nebo pověřené organizace. V odůvodněných případech může Úřad lhůtu prodloužit (§ 24 odst. 3 a § 26 ZOSPOD).

Akceptační dopis může být vyhotoven v českém jazyce nebo v anglickém jazyce. Pokud je akceptační dopis vyhotoven v jiném než v anglickém jazyce, je nutné k němu přiložit také ověřený překlad do českého jazyka (neakceptuje se pouhá kopie ověřeného překladu), ledaže je s ústředním orgánem nebo pověřenou organizací přijímajícího státu dohodnuto jinak. Před příjezdem žadatelů do ČR, případně nejpozději v den tzv. nultého setkání, obdrží Úřad od ústředního orgánu či pověřené organizace přijímajícího státu také originál souhlasu s pokračováním řízení [čl. 17 písm. c) Haagské úmluvy]. Souhlas s pokračováním řízení může být vyhotoven v českém jazyce nebo v anglickém jazyce. Pokud je souhlas s pokračováním řízení vyhotoven v jiném než v anglickém jazyce, je nutné k němu přiložit také ověřený překlad do českého jazyka (neakceptuje se pouhá kopie ověřeného překladu), ledaže je s ústředním orgánem nebo pověřenou organizací přijímajícího státu dohodnuto jinak.

6. Proces seznamování žadatelů s dítětem

6.1 Obecně

Tato kapitola reflektuje období od doručení akceptačního dopisu – přípravu na příjezd žadatelů, organizování návštěv a komunikace se zařízením, kde je dítě umístěno, nebo s pěstouny. Vztahuje se také k některým otázkám zajištění příjezdu žadatelů do ČR, seznamování se a navazování vztahu s dítětem, včetně podpůrných činností Úřadu, až po potenciální společný odjezd s dítětem z ČR.

Celková délka pobytu žadatelů v ČR se zpravidla pohybuje kolem 8 týdnů. Lhůta pro vydání usnesení v řízení o péči před osvojením vedeného u Městského soudu v Brně není zákonem stanovena, proto její délku Úřad nemůže garantovat.

6.2 Organizace procesu interakce se zahraničními a tuzemskými partnery

Poté, co Úřad obdrží akceptační dopis, právník Úřadu naplánuje termíny setkání v rámci interakce ve spolupráci s psychologem Úřadu, ústavním zařízením/pěstounem a jeho doprovázející organizací, orgánem sociálně právní ochrany dětí, poručníkem a tlumočnickem, případně s dalšími zainteresovanými osobami. Vždy plánuje termíny tří setkání: nultého (na Úřadě, obvykle jeden všední den před plánovanou schůzkou s dítětem), prvního (odehrává se v ústavním zařízení/v bydlišti pěstounů, obvykle následující všední den po nultém setkání na Úřadě) a druhého (odehrává se v místě společného pobytu žadatelů a dítěte, zpravidla 7. až 20. den pobytu žadatelů, dítě musí být v celodenní péči žadatelů min. již jeden celý den včetně nočního spánku).

Právník Úřadu požádá orgán sociálně právní ochrany dětí, který vede spisovou dokumentaci dítěte a/nebo poručníka dítěte, aby se osobně seznámil s jejím průběhem v době konání druhého setkání a následně zaslal Úřadu a Městskému soudu v Brně své písemné vyhodnocení průběhu navazování vztahu dítěte s žadateli do 5 pracovních dnů od druhého setkání.

Právník Úřadu doporučí žadatelům prostřednictvím ústředního orgánu nebo pověřené organizace vhodná ubytování v místě ústavního zařízení/bydliště pěstounů a v Brně, kam se zpravidla žadatelé s dítětem po druhém setkání stěhují. Před rezervací ubytování předloží žadatelé prostřednictvím ústředního orgánu nebo pověřené organizace adresy ubytování právníkovi Úřadu ke schválení.

Žadatelé si na vlastní náklady zajišťují tlumočníka, jehož přítomnost je povinná na nultém, prvním a druhém setkání, případně na dalších setkáních, jejichž potřeba vyvstane v průběhu interakce.

Pokud již mají žadatelé biologické či osvojené dítě, je povinno účastnit se interakce v souvislé délce minimálně tří týdnů.

Ústřední orgán nebo pověřená organizace je povinna zaslat aktuální doklad o bezúhonnosti žadatelů (ne starší tří měsíců), potvrzení o příjmech, v případě samožadatele potvrzení o osobním stavu žadatele.

6.3 Spolupráce s ústavním zařízením nebo s pěstouny na přechodnou dobu a jejich doprovodnou organizací

6.3.1 Východiska

Zprostředkování osvojení dítěte do ciziny z PPPD se oproti umístění dítěte v ústavním zařízení liší především v oblasti provázení pěstounů, provázení žadatelů a v možných očekávaných reakcích dítěte. U dětí v ústavní péči většinou chybí zdravá vazba na primární pečující osobu a děti mohou mít větší či menší projevy deprivace. Díky tomu jsou vděčné za pozornost kohokoli nového a rychle přijímají nové osoby. Adaptace dítěte, které je umístěno v PPPD, je po celou dobu interakce s žadatelem o osvojení v ČR, i po jejich odjezdu, kvalitativně odlišná. Zpočátku se dítě může mnohem více držet u své primární pečující osoby (pěstouna/ky) a může díky tomu déle trvat, než žadatelé přijmou dítě do celodenní péče. I poté potřebují děti vědět, že mohou být s původní primární osobou v kontaktu. V závislosti na věku dítěte se mohou objevovat projevy stesku anebo separační úzkosti. Na druhou stranu, dítě je zvyklé mít s někým pevný vztah a někomu věřit. Silná citová vazba na pěstouny se tak postupně přenáší na žadatele a dítě získává k budoucím rodičům citovou vazbu mnohem dříve. Děti z PPPD díky individuální péči v rodině nemají tak výrazné (anebo žádné) deprivací projevy, jsou schopny mnohem častěji než děti z ústavního zařízení nejen navázat, ale také udržet vazbu. Vývoj dítěte je často na velmi dobré úrovni, což znamená, že vývoj dítěte po odjezdu do jiné země pokračuje dobře. Celá změna (vzájemné zvykání) sice trvá o něco déle, a někdy jsou začátky těžké, nicméně z dlouhodobého hlediska je nově navázaný vztah k žadatelům hlubší a výrazně méně poznamenán deprivací. Stejně tak práce na identitě dítěte je následně mnohem snazší, pokud budoucí osvojitelé navazují např. na knihu nebo krabici života dítěte, kterou pěstoun rodině poskytne.

6.3.2 Spolupráce s ústavním zařízením

Spolupráce s ústavním zařízením, v němž je dítě umístěno (dětským centrem, dětským domovem, kojeneckým ústavem, zařízením pro děti vyžadující okamžitou pomoc) je pro zdárný průběh procesu seznamování žadatelů s dítětem naprosto klíčová. Zásadní pak je především flexibilní komunikace, vzájemné podrobné informování o průběhu procesu, podpora žadatelů a dítěte po celou dobu procesu a sledování stěžejních znaků, které by mohly vést ke komplikacím. Pracovníci zařízení jsou ti, kteří dítě nejlépe znají, vědí, jak reaguje a co od něj mohou očekávat, jejich role je tudíž při vyhodnocení procesu interakce nezastupitelná.

V případě, kdy začíná Úřad spolupracovat s novým zařízením, na první interakci přijíždí nejen psycholog Úřadu, ale také právník Úřadu, který může odpovědným osobám zodpovědět veškeré otázky týkající se mezinárodního osvojení.

6.3.3 Spolupráce s pěstouny na přechodnou dobu

Pokud dítě do mezinárodního osvojení odchází z PPPD jsou nároky na žadatele o osvojení mnohem vyšší než při osvojování dítěte ze zařízení. Je nutné o těchto nárocích s dotyčnými hovořit a v průběhu procesu je podporovat. Porozumění, tolerance a spolupráce na straně

žadatelů i pěstounů je žádoucí a napomáhá celému intenzivnímu procesu předávání dítěte. Pomoci může vědomí, že pěstouni dítěti v přechodném období krize zajistili nejen materiální podmínky, stabilitu, ale především individuální péči a vztah. V případě osvojování z PPPD je první kontakt Úřadu s pěstouny a jejich klíčovým pracovníkem z doprovázející organizace zajišťován psychologem, který bude žadatele a dítě provázet.

Právník Úřadu zasílá ústavnímu zařízení nebo pěstounům včetně jejich doprovázející organizace v dostatečném předstihu před příjezdem žadatelů:

- a) termín a čas prvního a (přibližně) druhého setkání, na které se do ústavního zařízení či k pěstounům dostaví žadatelé a psycholog Úřadu,
- b) informační materiál pro zařízení, pro pěstouny a doprovodné organizace,
- c) charakteristika žadatelů a jejich fotografie,⁴²
- d) webový odkaz na pohádku v rodném jazyce žadatelů pro dítě (případně hudbu).

Zařízení i pěstouni jsou informováni, že Úřad má právo a povinnost řídit a koordinovat komplexní proces mezinárodního osvojení, a to jak po stránce právní, tak po stránce psychologické (potřeb dítěte). Ústavní zařízení nebo pěstouni jsou však v této oblasti pro Úřad hlavním a nepostradatelným partnerem.

Pokud vytváření vztahu mezi žadateli a dítětem probíhá bez potíží, pracovníci Úřadu se do tohoto procesu snaží nezasahovat, spíše být se všemi stranami pravidelně v kontaktu, být informováni a poskytovat prostor a pevný rámec. V případě obtíží či komplikací pracovníci Úřadu do procesu vstupují, poskytují poradenství, společně s ústavním zařízením/pěstouny a jejich doprovázející organizací plánují, nabízejí alternativy a mohou navrhnout i prodloužení pobytu žadatelů nebo změny v procesu interakce v zájmu bezpečné adaptace a navazování vztahu dítěte se žadateli.

6.4 Příprava dítěte na příjezd žadatelů

Příprava dítěte na příjezd žadatelů je v kompetenci pracovníků ústavního zařízení nebo pěstounů, kteří dítě dobře znají a jsou s ním v permanentním kontaktu. Včasná a dostatečná příprava dítěte na příjezd návštěvy výrazně ovlivňuje průběh první interakce, seznamování, případně i následné navazování vztahu dítěte k žadatelům. Na přípravě dětí školního věku se obvykle podílí i psycholog Úřadu, který pak může dítě doprovázet až do odjezdu z ČR, je-li potřeba.

Psycholog Úřadu poskytuje pracovníkům ústavního zařízení nebo pěstounům poradenství jak k přípravě dítěte, tak k jakýmkoli dalším dotazům v průběhu celého procesu navykacího režimu soužití dítěte a žadatelů. Zvláštní roli má psycholog Úřadu v případě komplikací v interakci.

Cílem přípravy dítěte na příjezd žadatelů je pomoci dítěti:

- a) převést neznámé na známé,
- b) konkretizovat očekávání a lépe zvládnout nejistotu,
- c) usnadnit navázání kontaktu, přenést svůj vztah z pro něj bezpečných osob na osoby nové.

⁴² Fotografie, odkazy, pohádky a další přípravné materiály by neměly obsahovat slova jako: “máma, táta, rodiče, tvůj pokoj,” apod. Přípravné materiály by měly vždy respektovat to, že se interakce žadatelů s dítětem nemusí vydařit a tyto materiály dětem situaci mohou následně zkomplikovat.

Oddělení psychologů Úřadu vypracovalo písemné doporučení pro přípravu dětí obecně, ale i specificky pro děti mladší (4 až 5 let) a děti starší (více než 5 let), je možné je zařízením či pěstounům zaslat či s nimi přípravu konzultovat.

6.5 Nulté setkání – informování žadatelů po příjezdu do ČR

Tzv. nulté setkání je prvním setkáním žadatelů s Úřadem. Žadatelé jsou uvedeni do problematiky interakce a dalších kroků odpovědným právníkem Úřadu a psychologem Úřadu, kteří jsou kontaktními osobami po celou dobu pobytu v ČR. Setkání probíhá v konzultační místnosti Úřadu v Brně asi 2 až 2,5 hodiny, vždy v přítomnosti tlumočnicka. Cílem je komplexně žadatele informovat o:

- a) celém právním procesu na území ČR a krocích, které musí žadatelé učinit,
- b) průběhu pobytu v ČR,
- c) dítěti, jeho minulosti, aktuálním stavu a přípravě na setkání s žadateli,
- d) nabídce a možnostech Úřadu (konzultace, intervence), a podmínkách spolupráce.

Nultého setkání se účastní oba žadatelé, v případě, že mají děti, jsou setkání přítomny i tyto děti (k dispozici jsou vhodné prostory pro případnou hru dítěte), právník Úřadu v první části setkání a psycholog Úřadu ve druhé části setkání.

Žadatelé předloží odpovědnému právníkovi Úřadu originály aktuálních výpisů z rejstříku trestů a originály aktuálních potvrzení o příjmech spolu s originálním překladem do českého jazyka, příp. také originál akceptačního dopisu a originál souhlasu s pokračováním řízení spolu s originálem českého překladu, nebyly-li tyto dokumenty zaslány Úřadu již dříve. Žadatelé podepisují před právníkem Úřadu návrh na předání dítěte do péče před osvojením včetně nezbytných příloh. Následně žadatelé samostatně podají k Městskému soudu v Brně návrh na předání dítěte do péče před osvojením.

Psycholog Úřadu s žadateli opětovně prochází anamnézu a základní informace o dítěti. Předává aktuální informace o dítěti, jeho přípravě. Nastihuje přibližný průběh prvního a druhého setkání, také období mezi nimi, průběh navykacího režimu. S žadateli nastavuje pravidelnou komunikaci, a to jednou za tři dny od prvního setkání s dítětem.

O komunikaci s žadateli se právník i psycholog Úřadu pravidelně informují.

Právník Úřadu připravuje z nultého setkání protokol, jenž stručně shrnuje obsah setkání, včetně minimální délky řízení, tudíž délky pobytu žadatelů v ČR. Protokol je podepsán všemi zúčastněnými po jeho přeložení tlumočnickem. Na nultém setkání předává právník Úřadu žadatelům také Potvrzení o probíhajícím procesu zprostředkování mezinárodního osvojení (příloha č. 11, část A pro děti z ústavního zařízení, část B pro děti z PPPD) s kontaktem na právníka Úřadu a psychologa Úřadu.

Ve výjimečných případech může nulté setkání probíhat ve stejný den a na stejném místě jako první setkání.

6.6 První setkání (setkání žadatelů s dítětem)

První setkání žadatelů s dítětem obvykle probíhá následující den po nultém setkání. Je tvořeno první návštěvou zařízení nebo pěstounů a osobním setkáním žadatelů s dítětem. Cílem prvního setkání je:

- a) aby žadatelé získali podrobné informace o dítěti přímo od pečujících osob (povaha dítěte, specifika, denní režim, obavy apod.),
- b) řízené první seznámení žadatelů s dítětem,
- c) plánování dalšího seznamování žadatelů s dítětem a jejich postupné přebírání péče,
- d) zhodnocení prvního setkání žadatelů s dítětem.

První setkání má tři části:

1. Schůzka s personálem zařízení nebo rozhovor o dítěti s pěstouny (cca ½ h až 1 h)

Schůzky se účastní tlumočnický, odborný personál ústavního zařízení (sociální pracovníce, psycholog, lékař, vychovatelka) nebo pěstouni (případně další členové domácnosti) a zástupce z jejich doprovázející organizace, psycholog Úřadu a žadatelé, případně jejich biologické či dříve osvojené děti (v případě, kdy to není vhodné, je domluvena jiná varianta), výjimečně také právník Úřadu. Personál ústavního zařízení nebo pěstouni předávají informace o dítěti, žadatelé mají možnost se doptávat na podrobnosti. V případě, že je dítě v péči pěstounů a dochází ke specialistovi – lékaři, psychologovi, je možné v této chvíli sdílet výsledky aktuálních zpráv (tlumočnický zabezpečí překlad) či se případně domluvit na společnou návštěvu konkrétního lékaře (pěstoun s žadatelem, případně s tlumočnickem). Této části se dítě neúčastní (v případě PPPD se zabezpečí hlídání jinou osobou než pěstouny).

2. Seznámení dítěte se žadatelem (cca 1 h až 2 h)

Seznámení s dítětem se účastní dítě, zástupce personálu ústavního zařízení (např. staniční sestra nebo vychovatelka, psycholog) nebo pěstouni se zástupcem své doprovázející organizace, žadatelé (případně s dětmi), tlumočnický, psycholog Úřadu, výjimečně právník Úřadu. Žadatelé jsou na nultém setkání upozorněni, že pokud je dítě z ústavního zařízení, mohou být prvního setkání žadatelů s dítětem přítomny další děti z rodinné skupiny.

3. Zhodnocení seznámení a tvorba dalšího plánu (cca ½ h)

Po ukončení prvního setkání žadatelů s dítětem dochází ke sdílení dojmů a hodnocení se žadatelem, pokud mají žadatelé vlastní nebo již osvojené dítě je vhodné se věnovat také jemu. Poté následuje plánování dalších setkání žadatelů s dítětem, organizační vyjasňování, předávání kontaktů na pracovníky ústavního zařízení nebo pěstouny na přechodnou dobu. Výsledkem je předběžný plán dalšího setkávání žadatelů s dítětem, se kterým všichni souhlasí. Jestliže dítě již navštěvuje základní školu, bude v průběhu interakce pozastavena pravidelná školní docházka (domlouvá Úřad s poručníkem dítěte, personálem ústavního zařízení/pěstouny, žadatelem i s dítětem samotným).

Psycholog Úřadu a odpovědná osoba z ústavního zařízení, případně pěstouni a jejich doprovázející organizace zpracují zprávy o průběhu prvního setkání, jež slouží jako podklad pro rozhodnutí Městského soudu v Brně.

6.7 Proces mezi setkáními

Zahrnuje období mezi prvním a druhým setkáním, případně mezi druhým a třetím setkáním a dobu do odjezdu žadatelů z ČR. Cílem je další seznamování dítěte se žadatelem, postupné prohlubování vznikajícího vztahu, přebírání péče o dítě v závislosti na reakcích a potřebách dítěte i žadatelů, až po plné předání dítěte do celodenní péče budoucích osvojitelů, jejich společný pobyt v ČR do odjezdu. Pro toto období opět platí, že právník i psycholog Úřadu jsou s žadatelem v kontaktu a jsou jim k dispozici v případě potřeby. Poskytují flexibilně poradenství, konzultace, jsou v kontaktu

s ústavním zařízením nebo pěstouny a jejich doprovázející organizací, poručníkem, orgánem sociálně-právní ochrany dětí, soudem, tlumočnickem. V případě dítěte školního věku, psycholog nabízí pravidelné konzultace i dítěti (telefonát, Skype, osobně).

6.8 Druhé setkání (společné průběžné vyhodnocení)

Druhé setkání obvykle probíhá v intervalu mezi 7. až 14. dnem (u dětí v péči ústavního zařízení) a mezi 8. dnem až 20. dnem (u dětí v PPPD) od prvního setkání. Vždy však až v době, kdy je dítě v celodenní péči žadatelů (nejdříve po první společné noci). Odehrává se v místě ubytování žadatelů, jež si žadatelé dopředu zajistí ve městě, kde se nachází ústavní zařízení nebo bydliště pěstounů, příp. v jeho blízkém okolí. Přítomni jsou žadatelé, případně jejich děti, tlumočnick, psycholog Úřadu, zástupce místně příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí a poručník dítěte, případně zástupce ústavního zařízení nebo pěstouni s pracovníkem z doprovázející organizace, případně právník Úřadu a vždy dítě, kterého se samotná interakce týká. Cílem druhého setkání je:

- a) multidisciplinární vyhodnocení průběhu seznamování s dítětem,
- b) vzájemné informování žadatelů, místně příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí a poručníka,
- c) poradenství žadatelům (k výchovným a jiným otázkám),
- d) informování dítěte o dalším postupu, plánování rozloučení dítěte.

Z druhého setkání podává zprávy místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, poručník, psycholog Úřadu, případně pěstouni a jejich doprovázející organizace, které shrnují průběh druhého setkání a slouží jako podklad pro rozhodnutí Městského soudu v Brně. Součástí hodnocení průběhu druhého setkání poručníka je také vyjádření k vhodnosti předání dítěte do péče před osvojením budoucích osvojitelů.

V případě shody na pokračování interakce Úřad vydá souhlas s pokračováním řízení dle čl. 17 písm. c) Haagské úmluvy (příloha č. 6), který zasílá ústřednímu orgánu nebo pověřené organizaci přijímajícího státu.

Po druhém setkání se žadatelé přemísťují do Brna. Právník Úřadu podává žádost Magistrátu města Brna o vydání cestovního dokladu pro dítě v součinnosti se žadateli. V případě potřeby se žadatelé mohou setkat s psychologem nebo právníkem Úřadu, případně je jim poskytnuta pomoc při zajištění zdravotní péče pro dítě. Kvůli dítěti a jeho adaptaci je nezbytné, aby ubytování bylo vhodné pro péči o ně, stabilní a nedocházelo k jeho změnám. Proto je žádoucí konzultace ubytování s právníkem Úřadu před samotnou rezervací ubytování.

6.9 Vyřízení cestovního dokladu pro dítě

V případě, že dosavadní průběh interakce je bez komplikací a žadatelé mají v úmyslu převzít dítě do péče se záměrem je v budoucnu osvojit, je nezbytné vyřídit dítěti cestovní doklad. Žádost o vydání cestovního dokladu je bezplatná, podává se na Magistrátu města Brna a k jejímu vyřízení je nezbytná osobní přítomnost dítěte.

Po přemístění žadatelů s dítětem do Brna právník Úřadu podává žádost o vydání cestovního dokladu pro dítě.

Platnost cestovního dokladu dítěte je 5 let v případě, že je dítě na fotografii identifikovatelné. Cestovní doklad pozbývá platnosti také právní moci rozhodnutí o osvojení. Cestovní doklad je žadatelům předán právníkem Úřadu na závěr celého procesu interakce při osobní schůzce

s žadateli na Městském soudě v Brně, kde si tito přebírají pravomocné rozhodnutí o předání dítěte do péče před osvojením.

6.10 Třetí setkání (příprava na odjezd)

Třetí setkání probíhá zpravidla tehdy, pokud je dítě starší 5 let nebo na základě dohody žadatelů se zaměstnanci Úřadu. Obvykle probíhá v Brně v mezidobí mezi žádostí o vyřízení cestovního dokladu a odjezdem z ČR. Probíhá nejčastěji v prostorách Úřadu (dětská místnost) či v jiném pro děti vhodném veřejném prostoru. Přítomni jsou žadatelé, jejich děti a dítě svěřené do celodenní péče, psycholog, případně právník Úřadu. Tlumočnick je v případě potřeby dohodnut na telefonu.

Cílem třetí interakce je:

- a) zhodnocení navázání vztahu mezi dítětem a žadateli, případně vztahu mezi dětmi,
- b) poradenství žadatelům (k výchovným a jiným otázkám),
- c) zjištění názoru a prožívání dítěte, jeho příprava na přemístění do nového domova (informování dítěte o dalším postupu),
- d) doporučení žadatelům k adaptačnímu období po přivezení dítěte domů a práce s dítětem na jeho minulosti.

Zásadní pro třetí setkání je samotné setkání a práce s dítětem, zjišťování jeho názoru a přání a jeho informování o tom, co se bude dál dít, a to pro dítě přiměřenou formou.

7 Komplikace v navazování vztahu dítě – žadatel

V případě komplikací v interakci informuje zařízení nebo pěstoun/ka či jeho/její doprovázející organizace, tlumočnick či samotní žadatelé neodkladně odpovědného psychologa Úřadu, který informuje právníka Úřadu, a tito pak vyhodnotí po zjištění potřebných informací další kroky. Dále jsou nastíněna možná opatření při vyskytujících se problémech, včetně poslední možnosti – ukončení celého procesu zprostředkování mezinárodního osvojení daného dítěte (ať už ze strany žadatelů nebo Úřadu).

Pro zjištění i řešení jakýchkoliv komplikací je rozhodující otevřená komunikace a vzájemná důvěra. Je důležité, aby komunikace tlumočnicka, žadatelů, ústavního zařízení/pěstounů a jejich doprovázející organizace i psychologa byla časově pružná, otevřená a konstruktivní. Vzájemné průběžné poskytování informací je základním pilířem řešení jakýchkoliv problémů (v komunikaci a jednání s dítětem, pochybnosti žadatelů o přijetí dítěte, problém žadatelů při komunikaci se zařízením nebo pěstounem na přechodnou dobu aj.).

V případě komplikací v navazování vztahu intervnuje psycholog Úřadu, zajišťuje maximum informací, vyhodnocuje situaci, poskytuje osobní konzultace a podpůrné doprovázení. V některých případech může zajistit externí psychologické poradenství a komunikaci s odborníky v přijímající zemi. Komplikace jsou vždy intervidovány v rámci psychologického a adopčního oddělení, případně se svolává multidisciplinární setkání. Psycholog může doporučit prodloužení pobytu žadatelů v místě zařízení/bydliště pěstounů.

V případě navržení některých z výše zmíněných intervencí, psycholog a právník Úřadu do 5 až 10 dnů vyhodnotí jejich účinnost na základě komunikace se všemi zúčastněnými stranami a případně na základě osobního vyhodnocení na místě. Psycholog zajišťuje také názor dítěte.

O intervencích a vážných komplikacích, které naruší běžnou dobu procesu předání dítěte do péče před osvojením žadatelů, právník Úřadu po konzultaci s psychologem Úřadu informuje místně

příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, poručníka dítěte a soud, který ve věci předání dítěte rozhoduje.

V případě komplikací v procesu interakce anebo zastavení procesu zprostředkování mezinárodního osvojení se postupuje s maximálním ohledem na potřeby dítěte, případně žadatelské rodiny.

8 Předčasné ukončení procesu zprostředkování mezinárodního osvojení

Předčasné ukončení celého procesu zprostředkování mezinárodního osvojení dítěte pro nezdařilé navázání vzájemného vztahu je situace výjimečná a náročná pro všechny strany, nicméně v dlouhodobém hledisku může jít o nejlepší řešení jak pro dítě, tak pro žadatele. Ukončení navazování vztahu nastává na základě:

1. **Rozhodnutí žadatelů**, kdy po pečlivém zvážení všech možností žadatelé dospějí k závěru, že pokračování v procesu zprostředkování mezinárodního osvojení daného dítěte není vhodné. Např. může jít o tyto důvody:
 - a) nejsou schopni převzít plnou péči o dítě, nedokáží zvládat jeho projevy,
 - b) chybí jim energie, zdroje, situace je náročnější, než se domnívali,
 - c) nedaří se jim k dítěti vytvořit vztah,
 - d) ovlivňují je strachy, úzkosti či jiné negativní emoce,
 - e) nekompatibilní rodinná konstelace (např. reakce jednoho z rodičů, dítěte, které je již v rodině aj.),
 - f) náhlá akutní změna v rodinném systému.

V případě, že žadatelé Úřadu písemně sdělí, že nemají v úmyslu převzít dítě do péče, doporučuje se jim, aby vzali zpět svůj návrh na předání dítěte do péče před osvojením, který předtím podali k Městskému soudu v Brně.

2. **Rozhodnutí Úřadu**, kdy po pečlivém zvážení všech možností a vyčerpání většiny intervenčních kroků je nadále patrné, že pokračování procesu zprostředkování mezinárodního osvojení není v nejlepším zájmu dítěte. Může jít např. o tyto důvody:
 - a) nepodařilo se navázat vztah mezi dítětem a žadatelem tak, aby pro obě strany vznikl přínos,
 - b) dítě se dlouhodobě a poměrně stabilně vůči žadatelům vymezuje v míře, která neodpovídá na změnu prostředí a pečující osoby,
 - c) nekompatibilní rodinná konstelace (např. reakce jednoho z rodičů, dítěte, které je již v rodině aj.),
 - d) žadatelé sužují strach či úzkost, jak novou situaci zvládnou, případně obávají se dítěte, jsou zcela vyčerpání aj.,
 - e) žadatelé nemají dostatek rodičovských kompetencí, které dítě vyžaduje (nastavovat hranice, přistupovat laskavě, adekvátními způsoby dítě usměrňovat aj.).

Konečné rozhodnutí o ukončení interakce učiní psycholog po konzultaci s právníkem Úřadu a následně informuje vedení Úřadu.

Faktické ukončení procesu zprostředkování mezinárodního osvojení je následně realizováno buď tím, že žadatelé na základě vzájemné dohody vezmou zpět návrh na předání dítěte do péče před osvojením (právník Úřadu je žadatelům nápomocen při sepsání zpětvzetí návrhu). V případě, kdy

se názor Úřadu a žadatelů na zastavení procesu zprostředkování mezinárodního osvojení liší a žadatelé odmítají i přes doporučení Úřadu vzít svůj návrh zpět, Úřad požádá poručníka dítěte, aby se ve věci vyjádřil a své stanovisko zaslal Městskému soudu v Brně. Současně Úřad zašle Městskému soudu v Brně své stanovisko, ve kterém doporučí zamítnutí návrhu.

Kromě soudu je dále informován orgán sociálně-právní ochrany dětí a poručník dítěte a ústřední orgán/pověřená organizace. Jakmile dojde k rozhodnutí o ukončení procesu zprostředkování mezinárodního osvojení, je úkolem psychologa Úřadu zajistit ošetření psychického stavu dítěte a minimalizace případné retraumatizace a ošetřit psychický stav žadatelů, případně s nimi dohodnout další spolupráci.

Na závěr psycholog a právník Úřadu zpracují podrobnou zprávu z celého procesu, která je součástí spisu dítěte i žadatelů.

9 Soudní řízení o předání dítěte do péče před osvojením

Pro řízení o předání dítěte do péče před osvojením do ciziny je příslušný soud, v jehož obvodu je Úřad (§ 428 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů), tedy Městský soud v Brně. Návrh na předání dítěte do péče před osvojením podávají žadatelé k Městskému soudu v Brně, a to bezprostředně po své první návštěvě v sídle Úřadu, tedy po nultém setkání.

Žadatelé mohou s dítětem vycestovat z ČR až poté, co obdrží rozhodnutí Městského soudu v Brně o předání dítěte do péče před osvojením s vyznačenou doložkou právní moci a cestovní doklad dítěte.

10 Odjezd žadatelů po předání dítěte do péče před osvojením

Po vydání soudního rozhodnutí o předání dítěte do péče před osvojením a před odjezdem do ciziny obdrží žadatelé od právníka Úřadu originál rodného listu dítěte nebo jeho ověřenou kopii a cestovní doklad dítěte. Skutečnost předání uvedených dokumentů je zaznamenána v předávacím protokolu, který podepisuje právník Úřadu a žadatelé.

Budoucí osvojitelé obdrží při propuštění dítěte ze zařízení, nebo při odchodu dítěte z pěstounské rodiny:

1. zdravotní zprávu dítěte (propouštěcí, souhrnná zpráva pediatra, zprávy lékařů specialistů),
2. průkaz zdravotní pojišťovny dítěte,
3. očkovací průkaz dítěte obsahující přehled očkování.

Po převzetí dítěte budoucími osvojiteli zašle Úřad ústřednímu orgánu nebo pověřené organizaci přijímajícího státu:

1. osvědčení o předání dítěte do péče před osvojením (čl. 20 Haagské úmluvy),
2. anonymizovanou kopii dokladu, na základě kterého je dítě osvojitelné (na vyžádání).

Veškeré náklady spojené s tlumočením v průběhu celé interakce a překlady veškerých potřebných dokumentů hradí žadatelé.

11 Vzájemná informovanost o postupu osvojení a opatření přijatá po jeho dokončení

Po předání dítěte do péče před osvojením jsou ústřední orgány nebo pověřené organizace přijímajícího státu povinny zasílat Úřadu zprávy o situaci dítěte v rodině vypracované příslušným sociálním úřadem, případně pověřenou organizací přijímajícího státu (vývojová zpráva dle čl. 20 Haagské úmluvy). K tomu v přijímajícím státě pověřená osoba navštíví rodinu a provede šetření. Úřad zde preferuje, pokud se šetření provádí v přirozeném prostředí dítěte, nikoli na úřadu či v organizaci. O výsledcích šetření vypracuje pověřená osoba zprávu, ke které bude přiložena aktuální lékařská zpráva, zpráva z předškolního či školského zařízení a fotografie dítěte a fotografie dítěte spolu s ostatními členy rodiny. Náležitosti vývojových zpráv včetně seznamu příloh jsou uvedeny v příloze č. 9. Vývojové zprávy, které nesplňují veškeré stanovené náležitosti, a které nejsou vypracovány pověřenou osobou, Úřad neakceptuje, a jako takové nemohou ani sloužit jako podklad pro vydání rozhodnutí Úřadu o souhlasu s osvojením. Případné zprávy o situaci dítěte v rodině vypracované žadatelem považuje Úřad pouze jako doplněk k vývojové zprávě vypracované pověřenou osobou, samy o sobě však nejsou považovány za řádnou vývojovou zprávu. Nejdříve budou Úřadu zaslány zprávy v těchto intervalech:

1. po 1 měsíci pobytu dítěte v přijímajícím státě,
2. po 3 měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě,
3. po 6 měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě,
4. po 12 měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě,
5. po 24 měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě,

Po zaslání zprávy č. 5 budou Úřadu zasílány zprávy v návaznosti na dosažený věk dítěte. Pokud se věk zasílání vývojové zprávy překrývá s chronologickým věkem dítětem (v rozmezí 6 měsíců), bude zaslána pouze jedna zpráva. Například pokud dítě dosáhne v jednom roce 7 let a současně je v rodině 24 měsíců, zasílá se pouze jedna vývojová zpráva. Další zprávy se posílají v následujícím pořadí:

6. v 7 letech věku dítěte,
7. v 11 letech věku dítěte,
8. v 14 letech věku dítěte,
9. v 18 letech věku dítěte.

Výsledný počet zpráv tedy závisí na věku dítěte. Čím je dítě osvojováno ve vyšším věku, tím méně vývojových zpráv bude potřeba zasílat.

Zprávy 8 a 9 nebudou vyžadovány, pokud jejich opatření nebude možné podle právních předpisů přijímajícího státu, zejména s ohledem na ochranu soukromí osvojeného dítěte. V takovém případě ústřední orgán nebo pověřená organizace zašle odůvodněné vyjádření týkající se nezasílání zpráv 8 a 9.

V případě přijetí sourozenecké skupiny (ať už současně nebo postupně) se zasílání vývojových zpráv sloučí a vývojové zprávy budou zasílány dle věku nejmladšího osvojeného dítěte. U starších dětí tak může dojít k tomu, že dorazí méně zpráv než devět. Takto sloučené vývojové zprávy budou vždy plně vypovídat o všech dětech.

Přílohy vývojové zprávy – zdravotní zprávu, zprávu ze školského zařízení a fotodokumentaci – upravuje podrobněji příloha č. 9.

Není-li dohodnuto jinak, zprávy zasílá ústřední orgán nebo pověřená organizace přijímajícího státu Úřadu. Zprávy musejí být předloženy v českém jazyce (originální překlad). V případě, že zprávy nejsou v českém jazyce, musí být předložen jejich originál či ověřená kopie a překlad do českého jazyka, ledaže je s ústředním orgánem nebo pověřenou organizací přijímajícího státu dohodnuto jinak.

Pokud v rámci šetření zjistí přijímající stát, že umístění dítěte v péči před osvojením není v nejlepším zájmu dítěte, ústřední orgán nebo pověřená organizace přijímajícího státu bude neprodleně informovat Úřad a podnikne opatření potřebná pro ochranu dítěte (čl. 21 Haagské úmluvy).

Po šesti měsících od umístění dítěte v přijímajícím státě a po předložení tří zpráv mohou osoby, jimž je dítě předáno do péče před osvojením, podat Úřadu žádost o vydání rozhodnutí o souhlasu s osvojením dítěte do ciziny [§ 35 odst. 2 písm. i) ZOSPOD]. Originál žádosti v českém jazyce vlastnoručně podepsaný oběma budoucími osvojiteli se podává prostřednictvím příslušného ústředního orgánu nebo pověřené organizace přijímajícího státu (příloha č. 7). O přijetí žádosti právník Úřadu informuje ústřední orgán nebo pověřenou organizaci přijímajícího státu. Úřad rozhodnutí o souhlasu vydá v případě, že došlo ke splnění podmínek dle českého práva nezbytných k osvojení nezletilého dítěte a ze zaslaných zpráv o vývoji dítěte vyplývá, že osvojení nezletilého žadatelé je v jeho nejlepším zájmu.

Rozhodnutí o souhlasu zasílá Úřad žadatelům do vlastních rukou. Pokud se tímto způsobem nepodaří písemnost doručit, ustanoví Úřad žadatelům v souladu s § 32 odst. 2 písm. d) správního řádu opatrovníka, kterému bude písemnost doručena namísto žadatelů. Ústřední orgán nebo pověřená organizace přijímajícího státu jsou o vydání rozhodnutí a jeho obsahu Úřadem informováni.

Jakmile dojde k osvojení dítěte v cizině, přijímající stát o této skutečnosti uvědomí stát původu tím, že zašle Úřadu originál dokladu ve smyslu čl. 23 Haagské úmluvy, kde potvrdí, že osvojení bylo provedeno v souladu s Haagskou úmluvou (příloha č. 8). Osvojení dítěte do ciziny je právník Úřadu povinen oznámit subjektům uvedeným v § 25 odst. 9 ZOSPOD. V případě, že příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí je odlišný od poručníka, oznamuje se tato skutečnost také poručníkovi.

Osvojitelé zasílají Úřadu následující dokumenty nezletilého dítěte:

- a) originál rodného listu se jménem dítěte před osvojením,
- b) cestovní doklad s původním jménem dítěte,
- c) průkaz zdravotního pojištění s původním jménem dítěte.

12 Přehled příloh

Součástí tohoto metodického doporučení jsou tyto vzory, případně pravidla stanovující přílohy:

1. Žádost o zařazení do evidence
2. A. Doporučený rámec pro posuzování žadatelů z psychologického hlediska
B. Doporučený rámec pro posuzování žadatelů ze sociálního hlediska
3. A. Dotazník pro zdravotní posouzení žadatelů vypracovaný lékařem
B. Dotazník pro zdravotní posouzení žadatelů vypracovaný žadatelem
4. Souhlas žadatelů s prováděním kontrol dítěte v dobách stanovených Úřadem
5. Dotazník pro žadatele o osvojení dítěte

6. Souhlas s pokračováním v řízení
7. Žádost o vydání rozhodnutí o souhlasu s osvojením nezletilého dítěte budoucími osvojiteli
8. Osvědčení o osvojení
9. Doporučený rámec pro vypracování vývojové zprávy
10. Žádost o vyřazení z evidence
11. A. Potvrzení o probíhajícím procesu mezinárodního osvojení pro děti z ústavního zařízení
B. Potvrzení o probíhajícím procesu mezinárodního osvojení pro děti z PPPD

JUDr. Ing. Zdeněk K a p i t á n, Ph.D., v. r.
ředitel a vedoucí služebního úřadu